

Разширяването на ЕС и общественото мнение в България

Марин Лесенски
Институт Отворено общество - София

Мнозинството български граждани биха подкрепили присъединяването на страните от Западните Балкани към ЕС, но не и това на Турция, ако подобен въпрос беше поставен на референдум през пролетта на тази година. Това показват данните от национално представително изследване на общественото мнение, проведено от Институт Отворено общество – София през месец април 2018 година, което включва въпрос за нагласите в България по отношение процеса на разширяване на Европейския съюз.¹ Според изследването сред българските граждани с най-силна подкрепа за членство в ЕС би се ползвала Македония, която получава одобрението на близо 83% от изразилите мнение по въпроса², следвана от Сърбия с подкрепа от около 82%, а Черна гора би имала близо 76% подкрепа. Членството на Босна и Херцеговина би получило подкрепа от над 73%, на Косово - около 55%, а на Албания - 52.4%. Подкрепа за кандидатурата на Турция изразяват малко над 38% от изразилите мнение в запитването.³

¹ Данните са от национално представително изследване на общественото мнение, проведено сред населението на възраст над 18 г. през април 2018 г. по метода на интервю лице в лице по стандартизирана анкетна карта. Респондентите са подбрани чрез вероятностна двустепенна гнездова извадка. При планирани 1200 интервюта са осъществени 1179. Максималната стохастична грешка е $\pm 2,8\%$. Изследването е осъществено и финансирано от Институт Отворено общество - София.

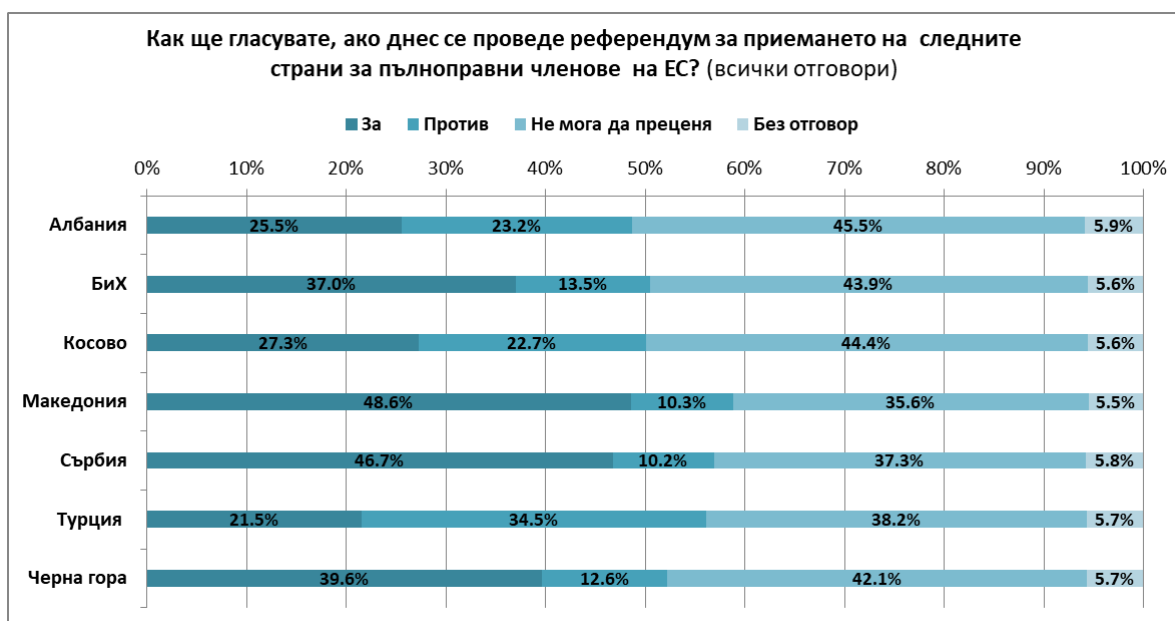
² В случая са изведени само хипотетично валидни отговори при референдум, което включва само отговорилите „да“ или „не“, без останалите възможности „не знам“ и неотговорилите на въпроса, които са представени по-долу в текста.

³ В настоящето допитване е включена за сравнение и Исландия, която до 2013 г. преговаря за членство в ЕС и официално прекратява кандидатурата си през 2015 г., макар по-късно да обсъжда и възможности за възобновяване на преговорите. Хипотетична кандидатура на Исландия за членство в ЕС получава най-висока подкрепа от българските граждани с близо 87% „за“ и само около 13% „против“ от изразилите мнение през 2018 г.

Най-силна опозиция би получила кандидатурата на Турция с близо 62% дял „против“ сред изразилите мнение по въпроса⁴, следвана от Албания с близо 48%, Косово с над 45%. Малко над една четвърт от изразилите мнение – 26.7% - биха били срещу членството на БиХ, 24.2% срещу кандидатурата на Черна гора. Членството на Сърбия би събрало около 18% неодобрение, а на Македония - 17.4%.

В изследването бяха включени въпроси за всички страни кандидатки и потенциални кандидатки – страните от Западните Балкани и Турция. Формулировката на въпроса беше „Как ще гласувате, ако днес се проведе референдум за приемането на следните страни за пълноправни членове на ЕС?“, като възможните отговори бяха „за“, „против“, „не мога да преценя“, като е даден и процента без отговор на въпроса.

⁴ Тук е валидно горното уточнение от бел.2.

Когато се разгледат всички възможности на отговори за евентуалното членство в ЕС на страните от Западните Балкани и Турция, членството в ЕС на Македония е събрало най-висока подкрепа с близо 49% от всички респонденти, при само 10% неодобрение, а Сърбия има подкрепата на близо 47% от участвалите в запитването, с около 10% неодобрение. Въпросът за членството на Черна гора в ЕС е получило одобрение от близо 40%, с около 13% неодобрение, на БиХ – с 37% изразена подкрепа и около 14% неодобрение, Албания – 25.5% „за“ и 23% „против“, Косово – 27.3% „за“ и 22.7% „против“. Въпросът за кандидатурата на Турция е събрала 21.5% отговори „за“ и 34.5% „против“, като е единственият случай, при който има по-голямо неодобрение, отколкото одобрение.

При всички възможни отговори, между 41% и 51% са тези, които не могли да преценят или не са отговорили на отделните въпроси. Най-голямо колебание има при въпросите за Албания, БиХ и Косово – около 50%, а най-малка степен на неувереност – в случая с Македония с 41% от запитаните, които не са категорични или не са отговорили.

По отношение на политическите симпатии, интересно е да се отбележи, че най-висока подкрепа за членството на Македония и Сърбия има сред гласуващите за по-малките партии (т.е. освен ГЕРБ, БСП и ДПС) – съответно 62% за Македония и близо 67% за Сърбия, следвани от привържениците на ГЕРБ – съответно 60% и 56%, след това на ДПС – съответно 48% и 50%. Сравнително най-ниска подкрепа за разширяване с тези страни има сред гласуващите за БСП – подкрепа от 43% за Македония и 39% за Сърбия. Привържениците на БСП не са против членството на двете ни съседни страни, но сред тях има най-голям дял на хората, които нямат формирана позиция – съответно над 45% и 47% са казали, че нямат мнение.

Членството на Турция би получило най-силна подкрепа сред привържениците на ДПС с половината от тях – 50%, но и с висока степен на неопределеност – над една трета от

симпатизиращите на ДПС нямат позиция по въпроса. Има значително разделение сред привържениците на ГЕРБ относно Турция, като близо една четвърт от тях биха подкрепили членство на Турция, но 40% биха го отхвърлили. Интересно е, че при гласущите за БСП има колебание, като над половината от тях нямат формирано мнение за членството на Турция в ЕС, близо една трета биха го отхвърлили и само около 14% биха го подкрепили. Сред гласуващите за по-малките партии, само 16% биха подкрепили членство на Турция в ЕС, над 57% биха го отхвърлили.

По отношение на демографските характеристики на респондентите с малки изключения няма значителни разлики. Например, при въпроса за членството на Македония и Сърбия, най-голяма подкрепа има сред хората между 45-59 години със съответно над 56% и 55%, следвани от тези между 18-29 години с близо съответно 48% и 50%, като сред тази демографска група са най-категорични срещу членството на Турция – над 43% от тях (при 34.5% средно за страната). Хората над 60 години имат най-голям дял с неопределено мнение по въпросите за членство например на Сърбия и Турция - над 45% от тях, а за Македония нямат мнение над 42% от тази група.

Ако се направи сравнение с подобно изследване през 2011 г. например, се виждат няколко прилики и разлики. Подкрепата за членството на Македония и Сърбия през 2011 г. е била съответно около 71% и 74% като дял от отговорилите „за“ и „против“. Това е по-нисък резултат от сегашните близо 83% за Македония и около 82% за Сърбия. През 2011, неодобрението на членството в ЕС за нашите две съседки е било малко по-високо – близо 29% срещу това на Македония и около 26% срещу това на Сърбия срещу съответно 17.4% и около 18% през 2018 г., като дял от отговорилите „за“ и „против“.⁵

По отношение на Турция, през 2011 г. е имало по-висока подкрепа за членството и в ЕС - близо 42%, при неодобрение от около 58% от отговорилите „за“ и „против“, като през настоящата 2018 г. подкрепата пада до 38.4%, а неодобрението се повишава до 62%.

Прави впечатление, че през 2011 г. е имало по-висока подкрепа за членството на Сърбия, отколкото за това на Македония, като неодобрението за кандидатурата на Македония е било по-високо от тази за Сърбия. Възможно е подобрението на отношенията между Р България и Р Македония след подписване на Договора за приятелство, добросъседство и сътрудничество през 2018 г. да е повлияло положително и на общественото мнение в България.

⁵ Хърватия също е включена в допитването през 2011 г. като страна-кандидатка за ЕС по това време. Тя получава най-висока подкрепа от българските граждани тогава с близо 78% „за“ и най-ниско неодобрение от около 22% „против“.